ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МОВ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

Світлана Благініна
Кандидат педагогічних наук, доцент
Ніжинський національний університет імені Миколи Гоголя
м. Ніжин

ІНОЗЕМНІ МОВИ І ЗМАГАННЯ ПАРАДИГМ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Характерною ознакою національного сьогодення є продовження низки негараздів і проблем, які започатковані відновленням незалежності України й мають причиною розпад того економічного, політичного, світоглядного і мовного світу, який сформувався на наших теренах упродовж ХХ і попередніх сторіч. У цих тезах ми зробимо наголос на тому, що наші проблеми є тільки фрагментом світових подій, стосовно яких у науковому світі сформувався консенсус щодо виходу всього людства в очевидну стадію глобальних криз і негараздів, який фахівці з синергетики визначають як «точка біфуркації» - точка започаткування не трьох (характерних для казок) шляхів, а незрівнянно більшої кількості можливих траєкторій подальшого цивілізаційного розвитку. Оберемо у цій широкій темі те, що стосується України, мовних проблем і тенденцій розвитку з врахуваннями минулих подій і досвіду багатьох народів.

Якщо поглянути на сьогодення з точки зору історичної еволюції людства, то легко виявити, що сучасні цивілізаційні аналогії найбільш споріднені з подіями віддалених на півтисячоліття часів. Тоді через міждержавну конкуренцію й появу Османської імперії зникла Візантія, а тому території, де розташований сучасний Європейський Союз, втратили торгівельні контакти зі Сходом, зокрема, перестав діяти дуже важливий Великий шовковий шлях. Зникла вигідна для усіх учасників і сформована за тисячі років система обмінів товарами та культурою (накопичуються докази того, що цей феномен вказаного шляху діяв не дві тисячі років, а принаймні удвічі довше, а тому в обмінах могли узяти участь віддалені пращури сучасного населення України).

Нагадаємо, що у той період Китай був у всіх аспектах безсумнівним лідером світу. Він без особливого напруження у 1420-х роках створив великий морський флот з сотень гігантських – як на ті часи – вітрильників, що у різному складі здійснив сім великих експедицій аж до Африки і морів Близького Сходу. Однак, як висловився б творець однієї з найоригінальніших концепцій етогенезу Л.М. Гумільов, у китайців забракло «пасіонарності» для отримання максимуму переваги зі своїх досягнень. Власне, тут немає нічого й дивного, адже ця риса притаманна тільки для народів-кочівників (номад), а не для землеробів, якої б великої чисельності вони не досягали. Не будемо розвивати цю тему й наводити свої та чужі пояснення того, чому Піднебесна відмовилася від цілком можливої первинної експансії на тогочасні світові ринки, яку вона у варіанті №2 з таким успіхом здійснює в даний момент.

Найбільші втрати від зникнення економічної співпраці на теренах між Атлантикою і Тихим океаном, безсумнівно, зазнало Середземномор'я і вся Західна Європа. Цим ми й пояснюємо виразну активізацію всіх аспектів політичного, економічного і соціального життя на цих територіях. Чи не найбільш помітним серед усього новітнього став початок епохи «Великих географічних відкриттів» - так доволі пихато зарозумілі європейці назвали множину відчайдушних експедицій на малих корабликах, найбільші з яких легко розташувалися б упоперек палуб згаданих вище китайських багатощоглових вітрильників ескадр імператора Чжу Ді.

Як відомо, лідерство у «відкриттях» разом з грабунками і створенням гігантських колоній спершу захопили Португалія та Іспанія, що перебували в особливо сприятливих природних умовах, успадкували багато технологічних та інших досягнень Римської імперії, мали досвід не тільки мореплавання, а й діяльності національних університетів та інших закладів. Наслідком стало виникнення колоніальних імперій на кількох континентах, на рештках яких й досі використовуються ці дві мови, що й зумовлює їх присутність у групі так званих «міжнародних мов».

Щоправда, у цій групі вони перебувають на маргінальних ролях, поступаючись англійській мові, що стала безсумнівним світовим лідером і у науковій та інформаційній сфері захопила мало не 100% всього простору. Як відомо, у суперництві з іншими мовами зі списку «міжнародних» англійська мова стала переможцем через

формування в XIX ст. грандіозної за площею і різноманітністю Британської колоніальної імперії.

Хоч як затято не змагалася з Британією Франція, але індустріальна основа й найбільші у світі заводи та флот виявилася сильнішими від військового генію Наполеона, який зазнав поразки тільки тоді, коли проти нього об'єднався весь світ за винятком Китаю і Японії, які ізолювалися від решти планети.

Був в мовній історії світу цікавий період, коли після наполеонівських війн німецький народ пішов шляхом індустріалізації і об'єднання великої групи мікроскопічних князівств, в яких російські імператори шукали собі дружин. Потреби індустріального розвитку примусили німців у 1810 році винайти найкращу й цілком успішну навіть зараз модель „берлінського дослідницького університету", працівники якого одночасно відкривали закони природи та успішно готували нових науковців. Заклад виявився настільки успішним і корисним під час об'єднання німців в цілісну державу, що всі інші університетські заклади, включаючи воєнні і технічні інститути, були переведені на нову парадигму навчання.

Серед різноманітних можливих назв нового підходу ми обираємо термін «неогуманізм», який передбачає значну удосконалення тих принципів, які сформувалися в Європі за століття діяльності класичних університетів на основі тогочасної міжнародної мови - латинської. З усіх рис німецького неогуманізму наголосимо тільки на одній - скеруванні всієї системи освіти, включаючи всі ВНЗ, на формування гармонійно-розвиненої особистості. Це був той ідеал навчання, що не зник пізніше й загалом зберігається в усьому світі (включаючи й Україну).

Зауважимо, що освітньо-науковий комплекс Німеччини другої половини XIX ст. виявився настільки ефективним і досконалим, що держава на кілька десятків років стала світовим науковим і технологічним лідером. Доказом цього є домінування німецької мови в науковій сфері, де вона навіть перед другою світовою війною не поступалася англійській. Доцільно нагадати, що переможці зробили все можливе для силового переміщення на свої терени якомога більшої кількості тих німецьких фізиків, хіміків, інженерів і технологів, які не покинули Німеччину в часи гітлеризму. Історія свідчить, що ракетний та інший прогрес у США і Радянському Союзі

був зумовлений насамперед тим, що обидві країни могли одразу використати кращі німецькі досягнення.

У даний момент Німеччина відновила економічну потужність, стала лідером Європейського Союзу й головним гарантом його стабільності, але змушена в науках і технологіях використовувати переважно англійську мову (навіть провідні наукові видання виходять переважно з англійським текстом).

Яким ми бачимо майбутнє англійської мови?

Враховуючи всі дані про технологічний прогрес й найостанніші досягнення у створенні «штучного інтелекту», ми можемо передбачити, що кілька десятків років англійська мова лишиться головною міжнародною мовою, але загалом її перспективи зовсім не такі вже й блискучі.

Головний чинник впливу на втрату англійською мовою сучасної майже тотальної поширеності в навчальних планах шкіл - удосконалення комп'ютерних перекладачів. Наприкінці 2017 року у світових ЗМІ пройшло повідомлення про те, що голландський старт-ап за участю місцевих науковців і грошей, які вони отримали з усіх усюд, поєднав американські досягнення в розпізнаванні мов і міжнародні програми з перекладу. У результаті на ринку продаж за помірну ціну приблизно 170 доларів США можна придбати е-перекладач Travis-1 [1]. Навіть у печері цей пристрій дає змогу спілкуватися на 20 мовах, а на поверхні Землі в межах прийому Інтернету - на 80 мовах, включаючи й українську. Цілком очевидно, що цей напрям буде швидко розвиватися, а тому через рік-другий всі мобільні телефони матимуть функцію досконалого перекладу та спілкування на англійській та інших мовах.

Але ще серйознішою небезпекою для успіху англійської та іншої мов ми вважаємо парадигмальні зміни в провідних державах Заходу, які ми вважаємо ментальною девіацією і ознакою розпаду системи і неогуманізму, і гуманізму в цілому. Тут ми маємо на увазі законодавчу та всіляку іншу підтримку «бликитних», «рожевих» та всіх інших «різноколірних родин», підтримку, яку збоченці отримують з бюджетів, які формуються з податків на чоловіків і жінок, які формують нормальні сім'ї на основі природної закоханості й виховують власних, а не «куплених» дітей. На щастя, в країнах Заходу розпочався рух опору цим збоченським тенденціям,

прикладом чого ми вважаємо перші праці, подібні до дослідження [2] .

Український архетип поведінки цілком заперечує все те погане, що лине на нас зараз з англомовного Заходу. Нам потрібна англійська мова для взаємодії з країнами Європейського Союзу, які підтримують Україну, але ми повинні боротися з тими негативними парадигмами і взірцями, які так агресивно намагаються проникнути на наші терени.

Література

1. Travis-1 speak 80 languages, so can you! (URL: https://www.indiegogo.com/projects/travis-i-speak-80-languages-so-can-you-travel#/ (Travis Translator. Rotterdam. Netherlands) 22-12-2017
2. Regnerus M. How different are the adult children of parents who have same-sex relationships? Findings from the New Family Structures Study. / Social Science Research. 41 (2012) 752-770 (journal)